

Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжнародна комунікація: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г.Гудманяна, О.Г. Шостак. – К.: Талком, 2015. – 341 с.

С. 36-38

Анна Колісниченко

Національний авіаційний університет

м.Київ (Україна)

ОНТОЛОГІЯ МІФУ В ХУДОЖНЬОМУ МИСЛЕННІ АМЕРИКАНСЬКОГО МОДЕРНІЗМУ

У ХХ столітті значно зростає зацікавленість в міфах та міфотворчості завдяки працям митців того часу. Роль творчих особистостей була більш значною, ніж це можна уявити. Хоча нові міфи й виникають в епоху модернізму, яка просякнута антитрадиціоналізмом, але вони не лише не відмовляються від традицій, а й активно їх використовують. Всі неоміфи створені на сучасні актуальні теми, основною особливістю їх є також використання міфів із найрізноманітніших сфер і вірувань одночасно. «Причиною виникнення неоміфологізму ... стала цивілізаційна криза і певний занепад культурної та народної традиції, деградація людської особистості, яка перетворилася на споживача матеріальних благ, цінностей.» [І. Фрис]. У цей час відбувається не тільки відтворення, а й переосмислення традицій минулого, використовуючи нові форми творчості. Міфологізм модернізму – це не тільки художній прийом, а й світосприйняття, що формується завдяки зверненню митців до міфологічних традицій. Основними ланками цього процесу є, по-перше, визнання міфу вічно живою основою, по-друге, виділення в міфі його зв'язків із ритуалом та концепцією вічного повторення і, по-третє, впливу міфу на ідеологію, психологію, а також мистецтво.

В епоху модернізму в Америці на фоні механізованого життя гостро відчувалася самотність людини, її бажання повернути знівельовану духовність. Завдяки такому стану речей міф був єдиною прийнятною формою для досягнення свободи, руху до так званої американської мрії. Як зазначає Б.А.Гіленсон, так звана американська мрія відіграла значну роль в

духовному житті американців. Це поняття включає в себе ідеали рівності, свободи, реалізації своїх цілей: «Американська мрія» базується на переконанні американця в тому, що він зможе здобути в цій країні бажане щастя, успіх, особисту злагоду». Оскільки «міф виражає світовідчуття й світорозуміння епохи його створення» то попри те, що міф епохи модернізму зберіг свої основні риси первинного міфу, такі як архетипізація, відчуття міфічного часу, символізм, бінарність опозицій, та все ж він набув особливих, власних рис. Хоча митці й звертаються до міфологічних образів та сюжетів, але герой зовсім змінюється – це вже не герой із примітивних першоміфів, а людина соціуму. Трансцендентною силою, що панує над людиною, є не природна стихія, а створена нею самою цивілізація; домінантну роль фатуму перебирає на себе нездоланна таємнича роль повсякденності, через що в модерністському творі можливе поєднання міфологізму із натуралістично-побутовою манерою письма. Для художньої свідомості цієї епохи міф передає сприйняття світу вцілому, в єднанні природи й людини. Використання міфу з метою моделювання поетичного всесвіту Т.С.Еліот назвав міфологічним методом: «Тепер, замість методу розповідного, ми можемо користуватися методом міфологічним». Коли вже старі орієнтири не діють, а нові ще не створені суспільством, людина опиняється в ситуації, коли не може на них покластися. Міфопоетика «стає не тільки ліками від «потенційного божевілля» в ситуації соціальної нестабільності, але й своєрідним «творчим стимулом», який дозволяє будувати нові соціальні системи» [Д.Козолупенко].

Ця ера «є Великим Руйнівником канонізованих стереотипів мислення, сприйняття і оцінок духовного стану особистості і соціуму. Одночасно сучасна епоха є Великим Творцем принципово нових моделей і трактувань культурної спадщини, які не відкидають загальновідоме, а творчо його перестворюють, долаючи одномірність попередніх інтерпретацій. Це досягається шляхом якісного переосмислення канонічних домінантних лейтмотивів традиційних зразків, включенням в їх змістову структуру сучасних філологічних, етичних і

психологічних теорій і концепцій, орієнтуванням на найновіші наукові уявлення про духовну природу людини і багатоманіття форм її вияву і реалізації в інтимно-особистому і громадському житті» [А.Нямцу].

Однак крім позитивного сприйняття новоствореного терміну «міфопоетика» в американській науці середини ХХ століття існувало і критичне ставлення до нього. Міфопоетика називалася «штучною міфологією», що не еволюціонувала природним шляхом, а була створена на зразок штучної мови, тому не може сприйматися серйозно, як давня міфологія. Наприклад, відомий фольклорист Алан Дундес переконував, що жоден твір не може відповідати культурним критеріям міфу. Твір мистецтва чи вигадка не може називатися оповіддю священної традиції культури. Він є, щонайбільше, штучним міфом.